

<https://doi.org/10.1016/j.jmb.2019.05.005>

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

HUE

Lại toàn thất cổ
Vừa rồi người dầy ở của một
thầy làm việc tòa Hội lý thất cổ
chất. Nay lại xảy ra một việc toàn
thất cổ nữa:

Đêm hôm 7-9, lối trên 8 giờ, một
người dầy ở của một người chủ
nhà số 133, đường Đông-ba, gần bến
Tượng, vì việc tình duyên hay chán
nản việc đời sao đó, cũng dúi
đũa vào giấy toàn thất cổ. May chủ
nhà hay được mở ra.

THANH - HÓA

Cách lấy cung này cũng mới!
Ngày 21 Âm, ở phủ Hà-trung
có thầy thư đang biên khảo cung
bạn hương kiêu, và phó lý làng
Bình làm đánh lớn nhau, cùng các
người chứng. Thầy hỏi tên Già; nó
thưa sao đó, thầy tát lên nó mấy
cái. Đoạn thầy hỏi một ông già
và biên lời cung ông, có hai mụ đàn
bà không thấy nói gì cả mà thầy
bắt điểm chỉ vào tờ cung của ông
già kia, rồi biên lý trưởng đóng
truyện, lý thừa thầy: không biết
hai mụ kia có nói gì không? thầy
đang hỏi không? tôi không dám
nhận. Thầy lại nói tam hành
lật lý trưởng 5, 6 cái tát tai, cách
lấy cung này cũng mới thật.

Dự thỉnh

HA-TINH

Bị phạt oan
Nguyễn Hai, hiện Minh-Thái, ở
làng Thái-an, xã Quang-chiến, tổng
Vân-lâm, phủ Đức-tho, làm nghề
buôn gỗ, năm 1930 có giấy phép
chặt gỗ ở về trại trù ngàn Tiêm,
huyện Hương-khê.

Nhân gặp cuộc biến động, bao
nhiều gặt đầu bỏ ở trên trại trù.
Tháng April năm nay được tin báo
thầy chánh tổng Chu-lộ và lý trưởng
làng Loan gia tới lấy gỗ, Hai lập tức
lên trại kiếm gỗ, tới mất hết 49
phiên trả giá là 490\$, đi tìm bắt
được bốn phiên ở chợ Gia, tổng
Chu-lộ, có giấy MT tức là hiện Minh
Thái của y. Trình đồn Phủ-gia,
quan đồn cho bang tá Phương khám
và nhận thực. Ngày 12-6-33 Hai kêu
sở Hatinh, tòa giao cho quan Đại lý
Chu-lộ xét hỏi. Ngày 19-6-33 quan
Đại lý đối Hai lên, rồi cho lính giải
sang sở kiểm lâm.

Quan kiểm lâm bắt bốn phiên gỗ
đó, bèn trộm đi của mất ba, chỉ còn
một, và bắt phạt 20\$ về tội chặt
không có giấy phép. Ngày 13-7-33, Hai
kêu sở, song không thấy xét hỏi gì.
Bốn phiên tòa thứ ba 29-7-33, tòa
án Vinh đối kếu án bắt phạt 30\$.
Giữ bị trộm, bắt được bốn phiên gỗ
rành, mà quan trên không xét hỏi,
tội của bốn trộm gỗ mang gỗ không
giấy phép lại bắt phạt người có
giấy phép. Thật oan quá. Xin quan
trên xét.

Lai cáo

QUẢNG-BÌNH

Xin quan trên lượng xét
Việc bắt rượt lợn ở nhà Hoàng-
Ô, làng Diêm-diêu, tổng Long-dại,
phủ Quảng-ninh, đảng báo T. D. số
615, vì những người xét rượt đập
phá đồ đạc làm đổ quạ, nên làng
phát triển lại để họ khỏi làm hại.
Lão đó ông táy Douane về báo sở,
và dấn tới một toán lính 20 người,
bắt người nhà Ô và hương chức

làng trói đánh rồi giải về tỉnh.

Nay nghe khổ chủ và hương chức
bị ăn tù 2 năm đến 6 tháng tù.

Trong việc này có điều oan khuất,
mong quan trên lượng xét cho
những người bị oan khuất được
nhờ.

QUẢNG - NAM

Chuyện phạt rượu lậu
Trần Thiên, Trần-Mai 2 cha con
ở làng Kỳ-lam, phủ Thiên-bản, can
việc rượu lậu, bản báo có đăng
trước, nay bị tòa xử phạt 200\$,
không thì 4 tháng tù.

Tên ấy có đơn kêu oan, lấy lẽ là
tên Trần - Hoạt vì hiếm ruộng
mà giá tăng vụ cao (chiếm làm lý
trưởng đời trước và cầm ruộng lâu
nên Hoạt oán). Vụ này có chủ khá
nghĩ, quan trên nên xét lại.

Biết

QUẢNG-NGAI

Cấm dạy tư sao?
Cậu Phạm-Thuyền, ở làng An chỉ,
huyện Nghĩa thành, đạo Sơ - học
Pháp-Việt, vì gia đình nghèo khổ,
cần phải thôi học về nhà. Có người
trong làng là Đình-lân-Hoàng mới
cậu về nhà dạy con y học, chỉ dạy
con em Hoàng, và em cậu chứ không
dạy con ai ngoài, được năm sáu
tháng nay, không xảy ra sự gì cả.

Thế mà mới bữa 18 tháng 6
Annam, lý trưởng và hương chức
A-chỉ, dẫn nhau tới không cho
cậu dạy nữa, nói: Có trái cấm dạy
tư. Cậu phải ốm gói ra về. Tại
nghiệp! dạy tư trong nhà đôi ba
đứa, có lẽ cấm cấm đâu?

Biết

BÌNH ĐỊNH

Câu chuyện tịch biên tội thời ở
làng Trung chánh

Nhiều người làm đầu gian dối,
lương rỗng che mắt che miệng
người được. Đến khi lộ ra thì lo
lầm, cách chối cho mất sự thực. Tiếng
Dân số 612 ra ngày 5-8-33 có đăng
câu chuyện tịch biên nhà Ng. Lý ở
làng Trung chánh, huyện Phú cát,
nay quan trên bắt khai, tổng lý dự
đề và dọa phạt bèn chứng kiến khai
theo lời minh, duy có Nguyễn-Dung
là khai thiệt như trước.

Quan trên hiểu thấu cái lối gian
xảo ấy thì nên lưu ý xem xét, nếu
tín lời khai minh kia thì làm.

Biết

Lại câu chuyện đập đập

Chàng tôi là hương lý. Yếm-chức
và điển chủ thôn Cảnh hội, Đạo
long, Trinh cát, An mỹ, An lương,
An xuyên, Đông hiệp, Thái trượng,
làng Trung-thành, huyện Phú mỹ,
nhờ qui báo đảng việc này:

Chàng tôi sinh trưởng ở nơi thôn
đã. Kể giàu người nghèo đều nhờ
nghiệp nông mà sống, sáu thuở vụ
con, nhất nhất cũng đều nhờ hoa
lợi ruộng.

Ruộng có chỗ làm hai mùa, có
chỗ một mùa. Mùa tháng mười
lăm có mùa thì được ăn, vì thường

TRÀ LỜI

Ông Mộng-Chi, Đức-tho, Hatinh
Bắt lại cáo nói chuyện quan Tham
nọ và việc chỉ nước v. v. không
đứng được, vì ông không nói rõ
ngày tháng, và tên họ khổ chủ.

T. D.

bị lụt ngập, chỉ có mùa tháng ba, mà
phải có nhờ đập mới có nước. Năm
nào nước đắp sung túc thì mùa khá,
còn năm nào sông khô, thì mùa bị
hấp mồi.

Về hạt Phú-cát và Phú-mỹ có con
sông L. Tinh phát nguyên tại Hoi-
son (Phú cát) chảy xuống đầm Dế.
Sông này cạn lắm, dọc theo hai bên
bờ toàn là đồng ruộng ăn nhờ
nước đắp. Nền cơ cách độ 2km thì
có đập để lấy nước. Đập thì đắp
bằng tre, bằng gai, bằng rơm, hay
cát. Đập thế là để cho nước đắp
trên thì xuống đập dưới, trên dưới
đều có nước đọng làm mùa màng.
Từ xưa đến nay, vẫn theo cách công
bình ấy.

Ngờ đâu năm nay, thôn Phú hội
Phú cát, Phú diên, Cảnh an, Trung
chánh, là năm thôn có ruộng ăn
nước đắp Cây ké và Ông lý, vì lòng
ích kỷ, xin quan đập đập Cây-ké
bằng đá, để có quan chánh đốc
nông phu thân hành đến khám tra
định tội hành. Tin ấy đường như

xét đánh vào tai chúng tôi! Vì
thiệt hại cho chúng tôi nhiều lắm,
đập đập bằng đá, với, ciment, thì
nước đắp trên làm sao nổi xuống
được, làm cái đập của chúng tôi ở
dưới phải khô, lúa má chết hép.
Vi đập bằng đá ấy thành rồi, thì
mất giọt nước không lọt cho mấy
đập dưới này được. Như cái đập đá
ở Phương danh, phủ An nhơn,
làm cho các nhà nông lấy nước ở
các đập dưới thiệt hại biết là đường
nào.

Cùng tôi đã kêu nại cũng quan
Thủ hiến bản tỉnh những điều thiệt
hại, mà chưa thấy quan xét lẽ nào.
Ngày mùng 4 tháng ba, quan chánh
(Xem qua trang 4 rồi)

Báo Phụ-nữ thời- đam sẽ tái bản

Được tin báo Phụ-nữ thời-
đam ngoài Bắc sẽ tái bản ngày 17-9
này. Do này do ông Phan-Khôi làm
chủ bút.

Tòa soạn ở số 72, phố Hàng-Bò -
Hà Nội Mỗi tuần ra 1 kỳ; giá bán
mỗi số 0\$10, mỗi năm 4\$50 năm
tháng 2\$40, ba tháng 1\$20.

Bản báo có lời chào mừng bạn
đồng-nghiệp.

T. D.

sách tặng

Bản báo có nhận được quyền
MUA MÀY BẮN ĐẤT do ông
Đặng - hân - Nghĩa soạn, hiện Cơ-
Toàn, 59, phố Hàng da Hà Nội, xuất
bản và gởi tặng. Giá bán 0\$50.

Vậy có lời cảm ơn qui hiền và
gởi thiệp cảm ơn độc giả.

T. D.

NAM KỸ THƯ VIỆN CHO MƯỢN SÁCH

Ngày 1er Septembre này Nam-kỹ
thư viện 16 - Palais de commerce -
Hanoi đã mở cửa cho mượn sách.
Ai muốn mượn, thì nên phải mang
một thẻ sách của viện ấy.

T. D.

CẢM ƠN

Ông Nguyễn-huy-Cử ở làng Hồng
nghĩa, phủ Hồng hóa, Thanh-hóa
có gởi tặng bản báo 2 báo thắp
chứa rằm của Hải-Ngọc-Đường.
giá mỗi báo 0\$17. Vậy xin có lời
cảm ơn.

T. D.

TRỪ NAN NGUY HIỂM

Đồng-bro là ngày nay mà vào vùng
thuộc phía bắc và bắc lập cùng Giang mai
rất nhiều, nhất là các ban thanh niên
lại càng mắc phải nhiều lắm, chúng tôi
lấy làm lo cho nơi giống muốn cho đồng
bào thoát khỏi những bệnh nguy hiểm
ấy, nên chúng tôi bắt đầu nghiên cứu một
phát minh ra được những phương thuốc
rất thần kỳ, chỉ cần ba ngày là bỏ hẳn
được thuốc phiện, không vật vã, không
buồn bực, mạnh khỏe như thường. Thuốc
LẬU và GIANG-MAI cũng chữa 5 ngày là
khỏi chóng tuyệt căn, không hại sự sinh
dục, ai muốn khỏi những bệnh đã kể trên,
xin mời quá bộ đến bản hiệu, ở xa sẽ
gởi thư đến, là rõ bệnh căn, sẽ có thuốc
gởi đến. Nếu không khỏi xin trả tiền lại.
Bản hiệu vẫn nghiên cứu các thuốc thuốc
sấm, chữa được hết các chứng bệnh, lại
chất đá các thuốc CAO, ĐAM, HOÀN, TÂN
rất hay, đã được bằng khen, và được
khoa học danh dự vào bằng, cần dùng
nhiều người làm đại lý ở khắp các tỉnh
trong xứ Đông-Dương, ai cần dùng thuốc
gi, ai muốn khỏi bệnh gì, ai muốn làm đại
lý bán thuốc, xin cụ gởi thư cho nhà
thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG, 78 phố Hàng-
Gai HÀ NỘI.

PHO-XUÂN HỌC HIỆU

91, đường Gia Hội (HUE)

bổ các lớp sơ đẳng: từ lớp NAM

đến lớp NHƯT.

Cách giáo khoa rất là hoàn bị
Nghi định quan Khâm - số
Trung-hy số 1405 A ngày 8-9-33
cho phép mở thêm một ban
CAO - ĐẲNG TIÊU - HỌC dạy
học trò đi thi DIPLÔME

TRONG NĂM 1933:

C. E. Primaire (Tân-học Pháp-Việt)

đi 22, độ 50.

C. E. Élémentaire (Sơ-học Túc-
lược) đi 22, độ 18.

CƠ-TINH-BỒ-THẬN

Phương thuốc bồi sức lực, bổ tinh thần
kiến-tinh thần cho các ban thanh
niên, vì tư lý, vì sức dục, vì lao lực mà
sinh ra ba chứng:

MỘNG TINH - Nằm ngủ thấy đi lại

vội dằn bà mà tỉnh suốt.

DI TINH - Đêm ngủ mê man, tự nhiên

không mộng mà tỉnh suốt.

HOẠT TINH - Tỉnh khi bất kiến, nên

khí đi lại vội dằn bà bị mất ngủ.

Vô luận bệnh nào trong thời kỳ này,

đang thuốc này là khỏi tùy theo nặng

nhẹ. Mỗi lọ 1\$ - Nếu là giá rẻ biệt 5\$.

NHÂN-TẠO-HUYẾT

Chuyên - trị: Tinh - thần hao-tổn, khí

huyết giảm suy, có tinh chất rất được

trông đẹp lên và giúp mai ba nếp trong

máu, dầu các khớp xương khớp dễ.

Đã kinh nghiệm:

1) Đầu bà có mang dòng N. T. H. được

an thai, bổ huyết, sinh con già nua.

2) Sau khi sinh con dòng N. T. H. được

đẻ ra thêm thì thêm sữa cho con uống.

3) Trẻ con sinh ghê dòng N. T. H. được

thanh huyết, trừ độc, giúp thịt mịn màng,

chóng lớn, không hay mang bệnh dễ ló

và ốm yếu.

4) Sau khi đau ốm, hết cơn bệnh gì, dùng

N. T. H. rất chóng bình phục, ăn ngon ngủ

được, khí huyết điều hòa, Nam-vũ-lão

thiếu hụt được. Mỗi chai 1\$50 nếu là 7\$50

Mua thuốc, thư từ, mandat để tiền:

M. SINH-HUY

Rue Maréchal Foch à VINH

HOÀNG VIỆT HÌNH LUẬT

CHỖ PHÁP, CHỖ VIỆT và CHỖ TIỀN

Ban hành theo tờ ngày 3 juillet 1931

nhà H. BẮC LẬP ở HUY XUÂN BẮC

Gửi mandat về mua trước

ngày 30 septembre 1933

thì được hưởng giá đặc biệt

là 2\$00. Từ ngày 1er octobre

trở đi thì định giá là 3\$00

(Tân ước tình người)

HOTEL D'ANNAM (Quinhon)

Phòng nghỉ sạch sẽ, ăn uống tinh khiết

và vào 7, có garage để xe.

PHAN THANH KHUYẾN

Quảng-ly

Employés & Ecclésiastiques

Pensionnat de Famille

18 Rue Doudard de Lagrée

Bến-ngự - HUE

Etudes surveillées tous les soirs

par PROFESSEUR BACHELIER

Nhẹ hóa nặng

Những em ở đây mà một bức buổi, lì
cười lì môi, bụng to đít rơm, da thì xanh
xao, đại tiện tanh hôi, ngồi đứ ngồi đứ
là mắc phải Cam-tích.

Hình ảnh sinh ra bởi sự vi trùng còn
đương yếu ớt mà ăn uống không đủ độ
lượng, hoặc ăn phải vật cứng thì lâu
nên ngày dần thành chứng mà thành bệnh.

Nếu xem thường xem khinh, không sớm
tìm thuốc PHÍ NHÍ CAM-TÍCH, nhân
đàn tay của hiệu LỢI - SANH -
ĐƯỜNG mà uống, thì sau chửa lâu lành
mà đôi khi nguy đến tính mệnh.

Giá mỗi gói

Bản đường chế độ Cao, Đem, Hoàn, Tân

tiền thực tiễn

Tuổi từ 10 tuổi mỗi gói

Đầu Lợi-Sanh và lớn

Đầu Lợi-Sanh nhỏ

Thay và mandat ở M. TRẦN-ĐIỀU

Chí điểm Lợi-sanh-đường

Avenue du Musée TOURANE

Bản đường chế độ thêm nhiều Đại lý.

Xin chú ý!

Phải đến 10-7-1933

Monseigneur NGUYỄN-TRUNG-TRẦN

Quảng ly

..... Chỉ tại bị bệnh họ như trên, đã

đang đến thời khắc mà không dám bỏ

gi. Sau đây 2 hợp thuốc của qui hiền

thực thấy hiệu nghiệm lắm. Sau xin gởi

1 hộp lớn 7\$50 theo cách nhận học

gia ngân của lần trước.

Phan-Đức-Thái, chủ phẩm tuần 11

ở Linh-cẩm (HÀ-TINH)

những bạn cùng họ có đồng ý.

HA-tinh 10-7-1933

Tháng trước tôi có mua của ngài 2 hộp

thuốc họ họ giá 2\$50 đem về uống lấy

làm hiệu nghiệm vô cùng. Nay xin gởi

thêm cho 2 hộp nữa theo cách nhận học

gia ngân của lần trước.

1933

Theo chương-trình công việc năm nay, hiện Khuyh-Điệp:
1/ Có cấp đặt dựng thêm một số sổ đầu Khuyh-Điệp thứ 3 tại
Phước-Mỹ (Quảng-Bình);
2/ Có cấp đặt ra thêm:

KEM BÀ CỎ (Crème).

SỮA TRƯỜNG-XUÂN (Lait de beauté).

ĐẦU HOA PHÁT (Lotion capillaire).

KHO HO KHUYNH-ĐIỆP (Pastille).

3/ Có cấp đặt mở cho xong phòng thí nghiệm Khuyh-Điệp (Labora-
toires Khuyh-Điệp), có vị nhà kỹ sư hóa học chủ trương, để ngoài
các công việc riêng của hiệu Khuyh-Điệp, cần nhận lãnh các việc phân
chất & ngoài giao làm (Analyses de sang, sel, urine, produits alimentaires,
boissons, etc...)

A

A

Các nhà đại lý Khuyh-Điệp, các hiệu buôn Khuyh-Điệp, các học
xa gần của Khuyh-Điệp, nên đọc luôn Khuyh-Điệp-Báo, mới rõ công
việc mở mang của hiệu Khuyh-Điệp.

HÓA ĐỒM CHỈ KHẢI

(thủy-hoàn)

Trị các chứng

== HO ==

THAM-THIÊN-ĐƯỜNG 28-30-32 RUE FOU-

TCHÉOU HAIPHONG

Brillantine Crème de beauté

VÂN - HÒA

Phân trẻ con

Dầu Linh - Bửu

(Đặc và nước)

Rất rẻ! Rất tốt!

VÂN-HÒA

27, Gia-long - HUE

NÊN CHÚ Ý

Muốn dùng Dầu chữ Thọ - cho khỏi lầm, trước khi mua
xin nhìn kỹ cái tên cho giống như cái tên dưới đây:

DẦU CHỮ THỌ

TRỊ BA CHỨNG

